

Background of Tahfiz Teacher in Selangor State Private Tahfiz Institution

Latar Belakang Guru Tahfiz di Institusi Tahfiz Persendirian Negeri Selangor

Abd Rahman Abd Ghani*

Fakulti Sains Kemanusiaan, Universiti Pendidikan Sultan Idris, 35900 Tanjung Malim, Perak, Malaysia

*Corresponding author: abdrahmanghani@fsk.upsi.edu.my

Article history: Received: 3 May 2018 Received in revised form: 24 July 2018 Accepted: 20 August 2018 Published online: 28 November 2018

Abstract

This study is aimed at obtaining and gathering information on the background of teachers who teach at tahfiz private institutions throughout the state of Selangor regarding their age, education level, origin, status of post, teaching experience, salary or monthly allowance they received the virtues they earn. The study was quantitative in which a total of 90 questionnaires were distributed to respondents. Of this total, only 86 forms were returned and analyzed. Quantitative data was analyzed descriptively using Statistical Package for Social Science (SPSS) version 14.0. It is hoped that the findings of this study will be given due attention by the authorities in the state of Selangor, in order to improve the quality of tahfiz education in the state, as any problems faced by these teachers will indirectly lead to a negative impact on the teaching and learning process which they control.

Keywords: Tahfiz teacher background; private tahfiz institutions; state of Selangor; tahfiz education.

Abstrak

Kajian ini bertujuan untuk mendapatkan dan mengumpul maklumat mengenai latarbelakang guru-guru tahfiz yang mengajar di institusi-institusi tahfiz persendirian di seluruh negeri Selangor berkaitan dengan umur mereka, tahap pendidikan, asal, status jawatan, pengalaman mengajar, gaji atau elaun bulanan yang mereka terima serta kebajikan yang mereka perolehi. Kajian ini adalah berbentuk kuantitatif di mana sejumlah 90 borang soal selidik telah diedarkan kepada responden. Daripada jumlah ini, hanya sebanyak 86 borang telah dikembalikan dan dianalisis. Data kuantitatif dianalisis secara deskriptif dengan menggunakan perisian Statistical Package for Social Science (SPSS) version 14.0. Diharapkan agar dapatan kajian ini akan diberikan perhatian yang sepatutnya oleh pihak yang berwajib di negeri Selangor, demi mempertingkatkan kualiti pendidikan tahfiz di negeri ini, kerana sebarang permasalahan yang dihadapi oleh guru-guru ini secara tidak langsung akan memdatangkan kesan yang negatif terhadap proses pengajaran dan pembelajaran yang mereka kendalikan.

Kata Kunci: Latar belakang guru tahfiz; institusi tahfiz persendirian; negeri Selangor, pendidikan tahfiz.

© 2018 Penerbit UTM Press. All rights reserved

1.0 PENGENALAN

Pendidikan al-Quran merupakan pendidikan Islam yang pertama di dalam sejarah Islam. Menurut al-Suyuti (1987) menghafaz al-Quran bertujuan untuk menjaga terputusnya jumlah mutawahir golongan yang menghafaz al-Quran dan mengelak daripada usaha-usaha menyelewengkan al-Quran.

Abu Najihat (2002) menambah bahawa kepentingan menghafaz al-Quran supaya al-Quran sampai kepada generasi yang seterusnya dengan diriwayatkan oleh sebilangan huffaz yang ramai dan mereka mempunyai sifat-sifat yang amanah sehingga tidak akan berlaku sebarang pendustaan dan pemalsuan terhadap al-Quran. Oleh itu, al-Nawawi (1987) turut menegaskan bahawa hukum menghafaz al-Quran adalah fardhu kifayah kerana amalan tersebut telah menyempurnakan keperluan masyarakat dan menggugurkan kewajipan menghafaz terhadap seluruh masyarakat Islam.

Pendidikan tahfiz al-Quran berkembang begitu pesat di dalam negara disebabkan permintaan masyarakat dan kesedaran masyarakat terhadap kepentingan menghafaz al-Quran. Perkembangan tersebut juga berlaku di negeri Selangor sehinggakan kewujudan institusi-institusi yang begitu banyak tidak dapat dipantau sepenuhnya oleh pihak yang berwajib, khususnya Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS). Dianggarkan sebanyak 150 institusi tahfiz persendirian yang telah ditubuhkan di negeri Selangor, dan dari jumlah tersebut hanya 24 buah sahaja yang berdaftar di bawah JAIS dan 107 buah sahaja yang telah berdaftar dengan Persatuan Institusi Tahfiz al-Quran Selangor (PITAS). Dalam membincangkan mengenai kepentingan menghafaz al-Quran, jasa individu yang bergelar guru-guru ini sangat perlu dihargai. Tanpa mereka sudah pasti usaha untuk menghafaz al-Quran tidak akan tercapai. Justeru itu berbagai-bagai bentuk penghargaan perlu diberikan

kepada mereka terutamanya yang berkaitan dengan kemudahan dan imbuhan yang sepatutnya mereka terima dari institusi-institusi yang berkenaan.

Kajian ini melibatkan sembilan buah daerah di negeri Selangor iaitu Sabak Bernam, Kuala Selangor, Hulu Selangor, Kuala Langat, Hulu Langat, Sepang, Klang, Petaling dan Gombak. Sebanyak tiga buah institusi tahfiz persendirian telah dipilih secara rawak bagi mewakili sebuah daerah, bagi menjadikan jumlah institusi yang dikaji adalah sebanyak 27 buah keseluruhannya. Latarbelakang responden yang dipilih bagi setiap institusi ialah antara dua hingga lima orang guru yang mewakili institusi tersebut.

Kajian ini akan membincangkan mengenai latarbelakang guru-guru tahfiz yang terdapat di Institusi Tahfiz di Negeri Selangor dari sudut umur, tahap pendidikan, asal, status jawatan, pengalaman mengajar, gaji atau elaun bulanan yang mereka terima serta kebajikan yang mereka perolehi.

■2.0 OBJEKTIF KAJIAN

Kajian yang berkaitan latarbelakang guru-guru tahfiz persendirian di negeri Selangor ini dilakukan bagi mendapatkan empat objektif yang utama iaitu :

- a) Mengenalpasti tahap pendidikan guru-guru tahfiz persendirian di Selangor.
- b) Mengenalpasti status jawatan kebanyakan guru-guru tahfiz persendirian di Selangor.
- c) Mengenalpasti purata jumlah gaji yang diterima oleh guru-guru tahfiz persendirian di Selangor.
- d) Mengenalpasti kebajikan (caruman KWSP) yang diterima oleh guru-guru tahfiz persendirian di Selangor

■3.0 KAJIAN LITERATUR

Banyak kajian telah dilakukan berkaitan dengan isu guru-guru tahfiz. Azizi Umar (2017) mendapati bahawa antara isu utama berlaku dalam kalangan guru-guru tahfiz ini ialah masalah kewangan. Banyak institusi tahfiz khususnya persendirian, tidak memiliki dana yang banyak untuk menguruskan institusi mereka. Akibatnya, kakitangan khususnya guru-guru tidak dijaga kebajikan mereka dengan sebaiknya. Mereka tidak diberikan tempat tinggal, gaji yang mencukupi, bantuan perubatan, Kumpulan Wang Simpanan Pekerja sebagai simpanan masa depan mereka dan sebagainya.

Kajian yang dilakukan oleh Azizi Umar (2017) mendapati bahawa guru-guru tahfiz institusi persendirian khususnya, diberikan gaji atau elaun bulanan yang tidak setimpal dengan tugas mereka. Terdapat dalam kalangan guru-guru berkaitan, walaupun telah memiliki kelayakan ijazah pertama, namun gaji yang diberikan kepada mereka hanya di sekitar RM1000 sahaja. Ia satu jumlah yang sedikit jika dibandingkan dengan jumlah yang diterima oleh guru yang berada di institusi milik kerajaan.

Latarbelakang guru-guru yang kurang berkelayakan menjadi tenaga pengajar di institusi-intituti tahfiz. Banyak institusi tahfiz yang hanya gemar melantik dalam kalangan guru-guru yang tahap pendidikan mereka masih rendah. Sesetengah mereka hanya melantik daripada kalangan lulusan institusi mereka sahaja. Kajian Azmil Hashim, Ab Halim Tamuri dan Misnan Jemali (2013) mendapati bahawa 87% guru-guru tahfiz di Malaysia tiada kelayakan ikhtisas yang sepatutnya dimiliki oleh setiap guru tahfiz. Ini sudah pasti akan mempengaruhi proses pengajaran dan pembelajaran yang akan mereka lakukan.

Selain itu kebanyakan guru di institusi tahfiz persendirian tidak diberikan latihan mengajar. Sebagai seorang guru, latihan untuk mengajar sememangnya perlu dimiliki agar mereka dapat mengetahui dan mengaplikasikan dalam pengajaran mereka. Ini terutamanya kepada guru-guru yang masih baru dalam bidang pengajaran ini. Suatu kajian pernah dilakukan menunjukkan bahawa sebanyak 50% guru-guru tahfiz di Malaysia mempunyai pengalaman mengajar kurang dari lima tahun dan kebanyakan mereka tidak diberikan latihan mengajar (Azmil Hashim, Ab Halim Tamuri dan Misnan Jemali, 2013).

■4.0 METODOLOGI KAJIAN

Instrumen Kajian

Instrumen yang akan dibina dan digunakan oleh penyelidik untuk kajian ini adalah borang soal selidik. Sebanyak 90 borang soal selidik telah diedarkan kepada responden dan daripada jumlah itu hanya sebanyak 86 buah telah dikembalikan dan dianalisis.

Rekabentuk Penyelidikan

Untuk tujuan persampelan Gall, Gall & Borg (2005) menegaskan bahawa tidak semestinya semua ahli dalam populasi digunakan sekiranya daripada sampel sudah dapat memberi gambaran untuk memahami sesuatu masalah dan fenomena yang berlaku dalam populasi terbabit. Manakala Othman (2001) menjelaskan bahawa dalam menentukan saiz sampel, perkara penting ialah sampel boleh mewakili dengan baik populasi yang dikaji dan rekabentuk kajian yang dipilih. Untuk instrumen soal selidik, kajian ini melibatkan responden (guru) seramai 86 orang.

Penyelidik akan membahagikan kajian ini mengikut daerah yang ada di negeri Selangor iaitu daerah Kuala Selangor, Hulu Selangor, Sabak Bernam, Petaling, Klang, Gombak, Sepang, Kuala Langat dan Hulu Langat. Setiap daerah akan melibatkan sebanyak 3 buah institusi yang akan dipilih secara rawak dan menjadikan jumlah keseluruhan 27 buah institusi tahfiz untuk tujuan kajian ini.

Kebolehpercayaan Instrumen

Kebolehpercayaan instrumen adalah satu ukuran yang menunjukkan sejauh mana skor individu atau responden mempunyai skor sebenar yang mencerminkan sifat atau pernyataan yang diukur dengan nilai alpha antara 0.00 hingga 1.00 (Gall, Gall & Borg, 2005). Kebolehpercayaan merujuk kepada kestabilan dan ketekalan dalam instrumen dalam mengukur sesuatu konsep (Sakaran, 1992). Menurut Sakaran (1992), semakin hampir nilai Cornbach alpha kepada 1.0 maka semakin tinggi tahap kebolehpercayaannya.

Kajian yang telah dijalankan telah diuji dengan menggunakan nilai *Alpha Cronbach*. Menurut Mohd Majid (2005) nilai *Alpha Cronbach* bagi kajian sains sosial ialah 0.6 ke atas. Dalam kajian ini, nilai *Alpha Cronbach* bagi instrumen guru nilai pekali *Alpha Cronbach* ialah 0.755. Oleh itu dapat disimpulkan bahawa instrumen yang dibina adalah sah dan boleh dipercayai seterusnya boleh digunakan untuk kajian seterusnya.

■5.0 KEPUTUSAN DAN PERBINCANGAN

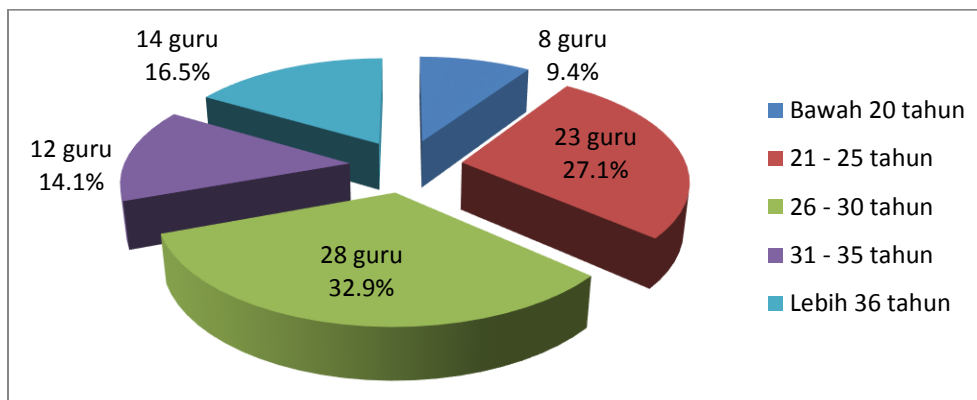
Tatacara Pengumpulan dan Penganalisan Data

Penyelidik mendapatkan kebenaran daripada pihak institusi tahfiz berkenaan dengan menghantar surat kebenaran dan juga melalui perbualan telefon untuk menjalankan kajian di tempat mereka. Penyelidik akan menjalankan kajian setelah mendapat persetujuan daripada pihak mudir ataupun pengurus institusi tahfiz berkenaan. Bagi mentadbir instrumen soal selidik penyelidik datang sendiri ke institusi tahfiz berkenaan dan bersemuka dengan responden. Data kuantitatif dianalisis secara deskriptif dengan menggunakan peratusan biasa.

Latarbelakang Guru (Responden)

Bahagian ini membincangkan dan menghuraikan mengenai latarbelakang. Responden yang terlibat dalam kajian ini seramai 86 orang guru. Rajah 1 menunjukkan responden kajian mengikut klasifikasi umur. Kebanyakan guru-guru yang mengajar di institusi tahfiz persendirian di Selangor adalah yang berumur 21 tahun ke atas. Majoriti guru yang terlibat adalah mereka yang berumur 26 hingga 30 tahun yang melibatkan seramai 28 orang (32.9%) daripada 85 orang guru. Sementara bilangan guru yang berumur 20 tahun ke bawah membawa nilai yang paling sedikit iaitu seramai 8 orang (9.4%).

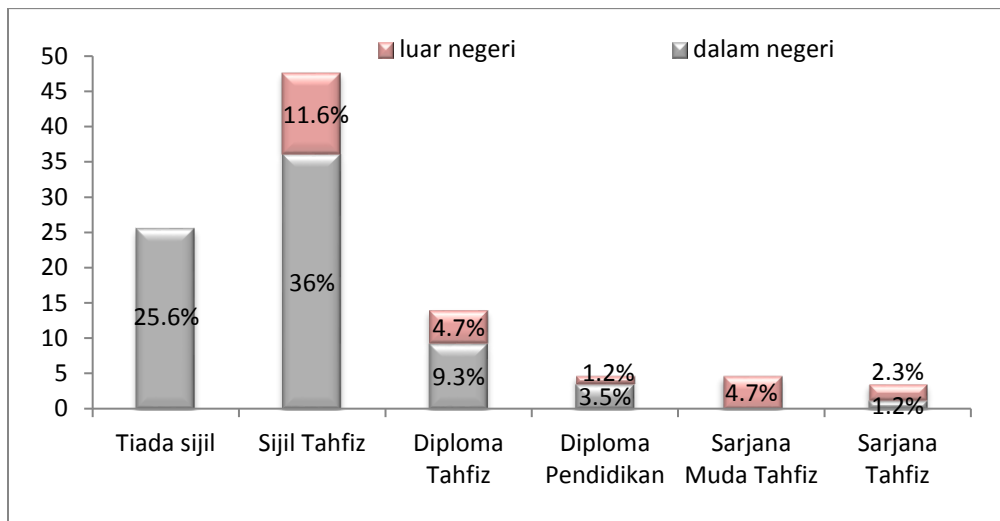
Selebihnya adalah mereka yang berumur 21 hingga 25 tahun iaitu seramai 23 orang (27.1%), guru yang berumur 31 hingga 35 tahun melibatkan seramai 12 orang (14.1%) sementara guru yang berumur lebih daripada 36 tahun seramai 14 orang (16.5%).

Rajah 1 Bilangan guru mengikut umur

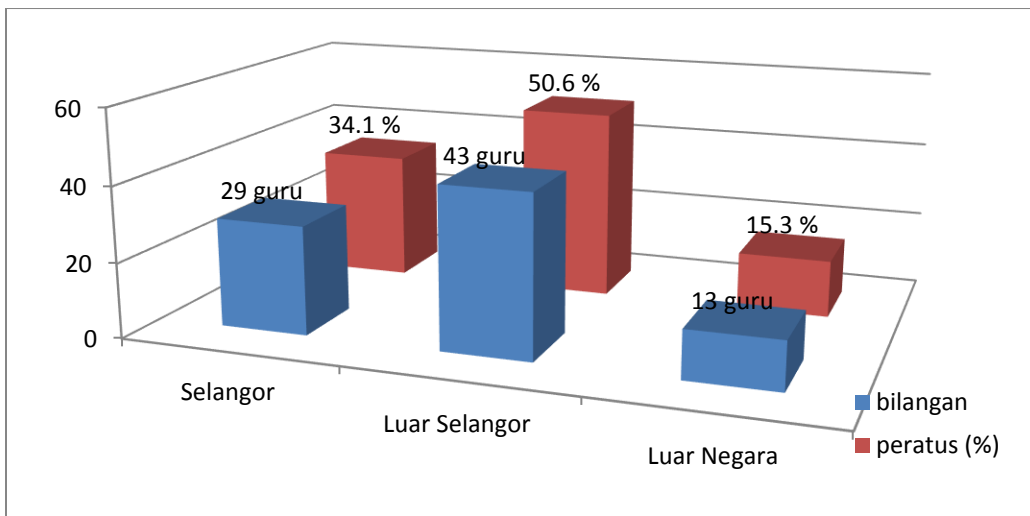
Rajah 2 menunjukkan taburan responden mengikut tarap pendidikan. Dari 86 orang responden guru, didapati seramai 22 orang (25.6%) tidak memiliki sijil rasmi manakala guru yang memiliki sijil rasmi dengan pelbagai kategorinya, iaitu pada peringkat sijil tahfiz, diploma tahfiz, sarjana muda tahfiz dan juga sarjana tahfiz seramai 44 orang (74.4%).

Majoriti guru yang terlibat dalam kajian ini memiliki sijil tahfiz iaitu seramai 41 orang (47.6%). Diikuti oleh guru yang memiliki diploma seramai 12 orang (14%). Diikuti mereka yang memiliki sarjana muda tahfiz seramai 4 orang (4.7%). Selebihnya 3 orang guru (3.5%) memiliki tahap pendidikan yang paling tinggi dalam kajian ini iaitu sarjana tahfiz.

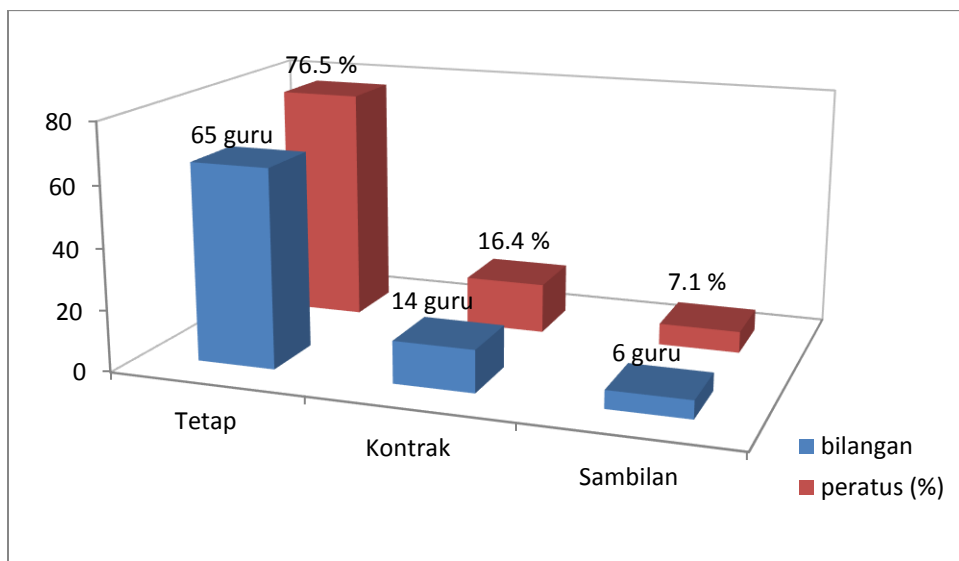
Rajah 2 Bilangan guru mengikut taraf pendidikan tahfiz

Taburan responden mengikut negeri asal ditunjukkan dalam rajah 3. Secara keseluruhannya majoriti responden berasal dari luar Selangor yang melibatkan lebih separuh daripada jumlah keseluruhan responden iaitu melibatkan 56 orang (65.9%), atau secara terperinci seramai 43 orang (50.6%) guru dalam negara dan bakinya seramai 13 orang guru (15.3%) guru dari luar negara. Selebihnya 29 orang (34.1%) adalah dari Selangor.

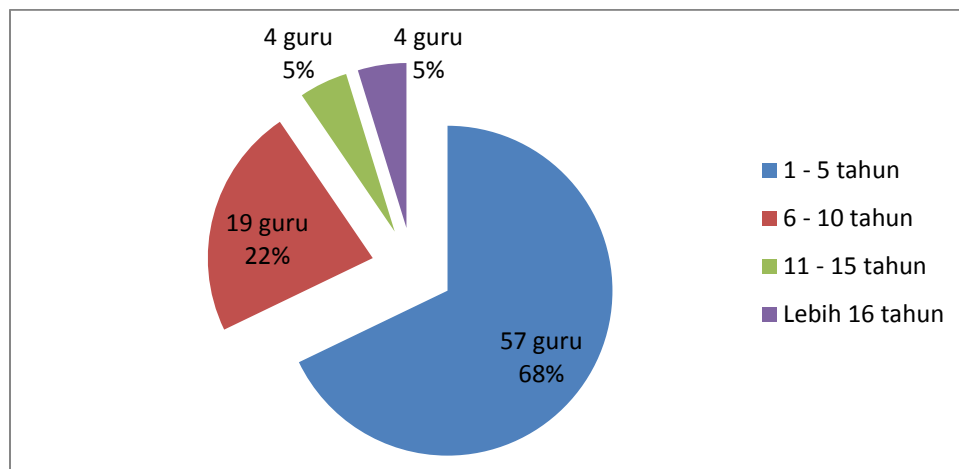
Rajah 3 Bilangan guru mengikut negeri asal

Taburan responden mengikut status jawatan ditunjukkan dalam rajah 4. Guru yang berstatus tetap merupakan bilangan yang paling ramai iaitu seramai 65 orang (76.5%) daripada jumlah keseluruhan 85 responden. Sementara guru yang berstatus kontrak adalah seramai 14 orang (16.4%) selebihnya yang merupakan bilangan yang paling sedikit adalah berstatus sambilan melibatkan 6 orang (7.1%) guru.

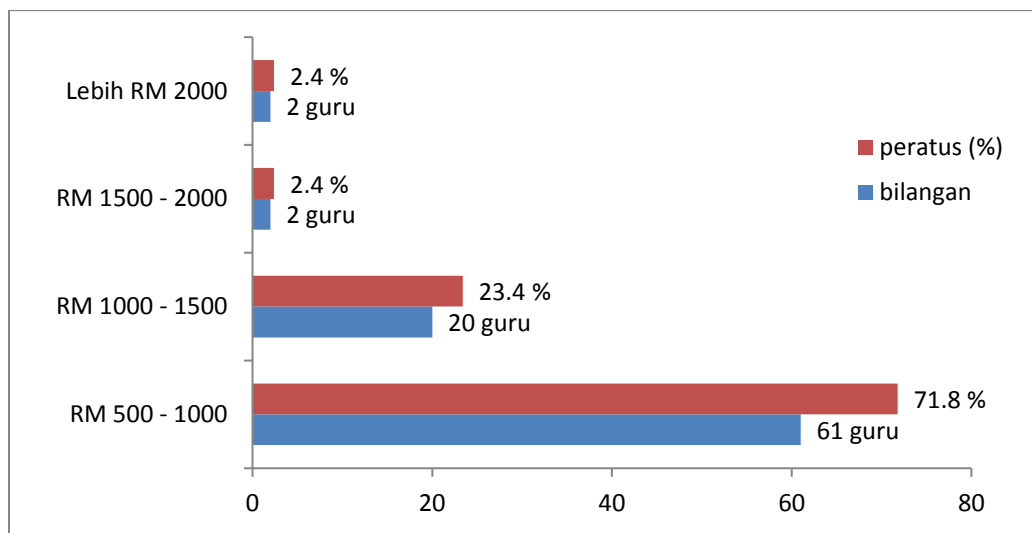
Rajah 4 Bilangan guru mengikut status jawatan

Berdasarkan kajian ke atas 86 orang guru didapati hanya 84 sahaja yang menjawab soal selidik. Hasilnya didapati majoriti guru mempunyai pengalaman mengajar kurang dari 5 tahun yang melibatkan seramai 57 orang guru (67.9%). Manakala bakinya seramai 27 orang (32.1%) mempunyai pengalaman mengajar lebih dari 5 tahun. Jadual rajah 5 di bawah menunjukkan pernyataan tersebut.

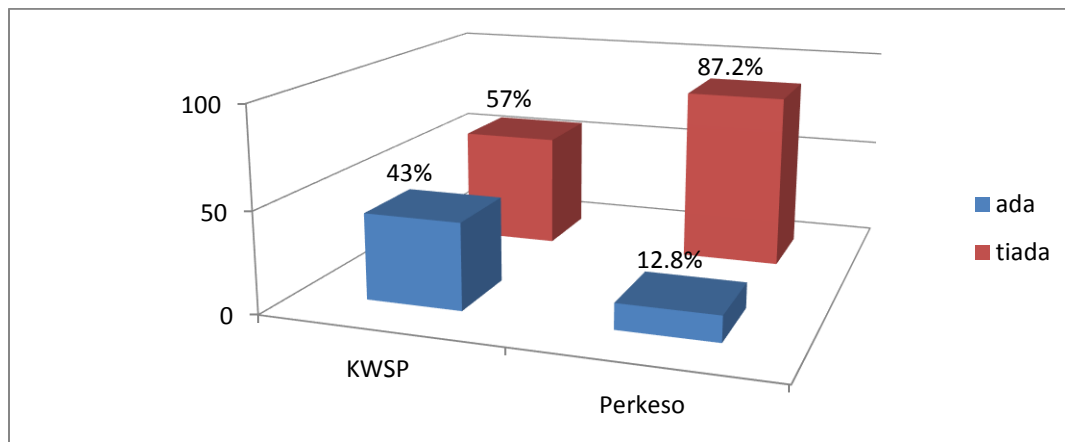
Rajah 5 Bilangan guru mengikut pengalaman mengajar

Sebilangan besar responden menerima gaji bulanan yang boleh dikatakan rendah iaitu antara RM 500 hingga RM 1000 yang melibatkan seramai 61 orang guru (71.8%). Seramai 20 orang guru (23.4%) menerima gaji bulanan antara RM 1000 hingga RM 1500. Manakala bakinya 4 orang guru (4.8%) sahaja yang memperolehi gaji bulanan RM1500 ke atas. Taburan responden mengikut gaji bulanan yang diterima seperti ditunjukkan dalam rajah 6 di bawah.

Rajah 6 Taburan guru mengikut gaji bulanan

Rajah 7 menunjukkan taburan responden mengikut jenis kebajikan yang disediakan oleh pihak institusi. Majoritinya responden tidak mempunyai caruman KWSP dan Perkeso. Didapati 49 orang guru (57%) daripada jumlah keseluruhan 86 orang tidak mempunyai caruman KWSP manakala 75 orang guru (87.2%) tidak mempunyai caruman perkeso.

Rajah 7 Kebajikan yang disediakan

Dapatan kajian menunjukkan bahawa 60% guru adalah berumur antara 21 hingga 30 tahun. Lingkungan umur sebegini masih dianggap sebagai suatu usia yang muda di mana kemahiran dan pengetahuan mereka masih boleh lagi dipertingkatkan dalam memberi perkhidmatan yang terbaik di institusi tahfiz yang berkenaan. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa 74.6% daripada guru-guru tersebut merupakan mereka yang mempunyai tahap pendidikan bermula dari tahap sijil sehingga tahap sarjana. Ini menggambarkan bahawa kebanyakan mereka memiliki kelayakan untuk mengajar dalam bidang tahfiz. Guru-guru yang terlibat dalam institusi tahfiz di Selangor ini bukan hanya terdiri daripada rakyat negeri Selangor sahaja, tetapi terdapat juga dikalangan mereka yang berasal dari berbagai-bagai negeri di seluruh Malaysia, malah ada juga dari luar Negara. Dapatan kajian menunjukkan bahawa bilangan guru-guru yang berasal dari luar Selangor adalah lebih ramai daripada warga Selangor sendiri iaitu 65.9%. Fenomena ini tidak sepatutnya berlaku kerana di Selangor sendiri terdapat ramai lulusan tahfiz al-Quran yang berkelayakan. Kajian juga mendapati bahawa seramai 92.9% daripada guru adalah berstatus tetap dan kontrak. Ini menggambarkan bahawa kebanyakan guru yang sedang berkhidmat di institusi-institusi tahfiz di negeri Selangor ini bersedia sepenuh masa untuk berkhidmat di institusi berkenaan dalam jangka masa yang panjang. Dari sudut pengalaman mengajar pula, terdapat 68% daripada guru-guru tahfiz ini adalah merupakan guru novis (masih dianggap baru) dalam perkhidmatan iaitu antara 1 hingga 5 tahun. Ini menggambarkan bahawa kebanyakan mereka kurang berpengalaman dalam pengajaran dan pembelajaran tahfiz. Dari sudut gaji bulanan pula, majoriti guru menerima gaji antara RM 500 – RM 1000 yang melibatkan 71.8%. Ini menggambarkan bahawa kebanyakan mereka mempunyai pendapatan bulanan yang terlalu rendah jika dibandingkan dengan tahap pendidikan yang mereka miliki. Kajian juga mendapati bahawa seramai 57% guru tidak mempunyai kebajikan KWSP dan 87.2% tidak mempunyai caruman perkeso. Ini menunjukkan bahawa kebajikan kebanyakan guru-guru yang berkhidmat di institusi-institusi tahfiz di negeri Selangor ini kurang diberi perhatian oleh pihak institusi tahfiz walaupun jawatan mereka berstatus tetap.

6.0 KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, masih terdapat banyak isu yang timbul berkaitan dengan guru-guru tahfiz di institusi persendirian negeri Selangor. Pihak yang berwajib di Selangor terutama pihak kerajaan negeri, MAIS, JAIS, PITAS perlu melihat isu ini sebagai satu masalah yang perlu diselesaikan. Masalah-masalah yang berlaku ini sedikit sebanyak pasti akan mempengaruhi proses pengajaran guru-guru yang berkaitan. Dapatan kajian menunjukkan terdapat beberapa kelemahan dan kekurangan yang telah dikenalpasti terutama dalam aspek kebajikan guru-guru yang perlu diberi perhatian yang sewajarnya oleh semua pihak ke arah memperkasakan pengajian tahfiz khususnya di negeri Selangor. Dapatan-dapatan yang diperolehi juga telah menggambarkan situasi institusi-institusi tahfiz yang ada di negeri Selangor ini. Beberapa kekuatan yang ada perlu diteruskan dan ditambahbaik, namun segala kelemahan dan kekurangan perlu terus diperbaiki agar mutu pendidikan tahfiz dapat seiring dan bersaing dengan pendidikan Islam yang lain.

Rujukan

- Abdul Jalal Abdul Manaf (2013). *Pengetahuan Pedagogi Kandungan Dalam Kalangan Guru Ilmu Qiraat Di Malaysia*. Kertas Projek Sarjana Fakulti Sains Kemanusiaan : Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Abd Rahman Abd Ghani et al (2018). Persepsi Guru Tahfiz Al-Quran Terhadap Kemudahan Infrastruktur Institusi Tahfiz Persendirian Di Negeri selangor. *Jurnal Kemanusiaan UTM*, 16:1, 1 - 6.
- Abd Rahman Abd Ghani et al (2015). *Perlaksanaan Kurikulum Sekolah-Sekolah Pondok Di Negeri Perak*. Laporan Penyelidikan Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Abd Rahman Abd Ghani et al (2014). *Amalan Kaedah Hafazan Al-Quran Di Darul Quran JAKIM*. Laporan Penyelidikan Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Abd Rahman Abd Ghani (2010). Isu dan Masalah Semasa Dalam Pembacaan Al-Quran Masa Kini: Suatu Tinjauan. *Jurnal Darul Quran*, 4, 1-19..
- Abd Rahman Abd Ghani etl (2011). Pengurusan Institusi Tahfiz Persendirian Di Negeri Selangor. *Laporan Penyelidikan Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor*.
- Abdul Hafiz Abdullah et al (2003). Keberkesanan Kaedah Hafazan Di Pusat Tahfiz. *Laporan Penyelidikan UTM Skudai: Johor*.
- Abdul Hafiz Abdullah et al. (2005). Sistem Pembelajaran Dan Kaedah Hafazan Al-Quran yang Efektif: Satu Kajian Di Kuala Lumpur Dan Terengganu. *Laporan Penyelidikan UTM Skudai: Johor*.
- Abdul Halim Tamuri et al (2004). Keberkesanan Kaedah Pengajaran dan Pembelajaran Pendidikan Islam ke Atas Pembangunan Diri Pelajar. *Laporan Penyelidikan: UKM*.
- Abdul Monir Yaacob (2009). Mengenalpasti Model Institusi Tahfiz Yang Ideal. *Multaqa Institusi Tahfiz Kebangsaan 2009*, Kompleks Yayasan Pahang, Tanjung Lumpur, Kuantan, 3-5 Mac.
- Azmil Hashim (2010). Penilaian Terhadap Pencapaian Pelajar Tahfiz di Darul Quran dan Maahad Tahfiz Al-Quran Negeri-Negeri (MTQN). *Laporan Penyelidikan Universiti Pendidikan Sultan Idris*.
- Azmil Hashim, Ab Halim Tamuri (2013). Persepsi Pelajar Terhadap Pembelajaran Tahfiz Di Malaysia. *Jurnal Of Islamic And Arabic Education*, 4(2), 1-10.
- Ghazali Darusalam (t.t). Kesahan dan Kebolehppercayaan Dalam Kajian Kualitatif dan Kuantitatif. *Jabatan Penyelidikan dan Pembangunan, Maktab Perguruan Islam, Bangi*.
- Jalal al-din Al-Suyuti (1987), *al-Itqan Fi Ulum al-Quran*. Beirut : Dar Ibnu Kathir.
- James A. F. Stoner, R. Edward Freeman and Daniel R. Gilbert JR. (1995), 6th Ed, *Management*. Prentice Hall: New Jersey.
- Mahyuddin Ashaari (t.t). Pendidikan Institusi Rendah, Menengah dan Tahfiz Abim: Rasional, Falsafah, Kurikulum dan Operasi. *Jurnal Pendidikan Islam*, 13, 1.
- Mohamad Marzuqi Abd Rahim (2008). Pengajaran Mata Pelajaran Hafazan Al-Quran: Suatu Kajian Maahad Tahfiz Al-Quran Zon Tengah. *Kertas Projek Sarjana: Fakulti Sains Kognitif dan Pembangunan Manusia: Universiti Pendidikan Sultan Idris*
- Mohammad Tawfiq Ramadhan (2009). Imbasan Pendidikan Tahfiz Dan Cadangan Penyelesaian. *Multaqa Institusi Tahfiz Kebangsaan 2009*, Kompleks Yayasan Pahang, Tanjung Lumpur, Kuantan, 3-5 Mac.
- Sidek Baba (2009). Keperluan Pendidikan Tahfiz Secara Integriti. *Multaqa Institusi Tahfiz Kebangsaan 2009*, Kompleks Yayasan Pahang, Tanjung Lumpur, Kuantan, 3-5 Mac.
- Yusoff Othman (2009). Memperkasa Kualiti Dan Hala Tuju Graduan Tahfiz. *Multaqa Institusi Tahfiz Kebangsaan 2009*, Kompleks Yayasan Pahang, Tanjung Lumpur, Kuantan, 3-5 Mac.